

Friedrich Wilhelm Dresde

Friderici Gvilielmi Dresdii ... Provsio De Vsv Pentatevchi Samaritani A Kennicotto Emendativs Descripti Ad Ivdicandam Et Emendandam Pentatevchi Hebraici Receptam Lectionem Ad Exemplvm Geneseos XLIX

[1] : Ad Indicendam Orationem Solennem In Memoriam Beneficii Marpergeriani D. XXX. Maii MDCCLXXXIII : In Avditorio Maiori Recitandam Pvblico Nomine Proposita

Vitebergae: Dürr, [1783]

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn82379380X>

Band (Druck) Freier Zugang

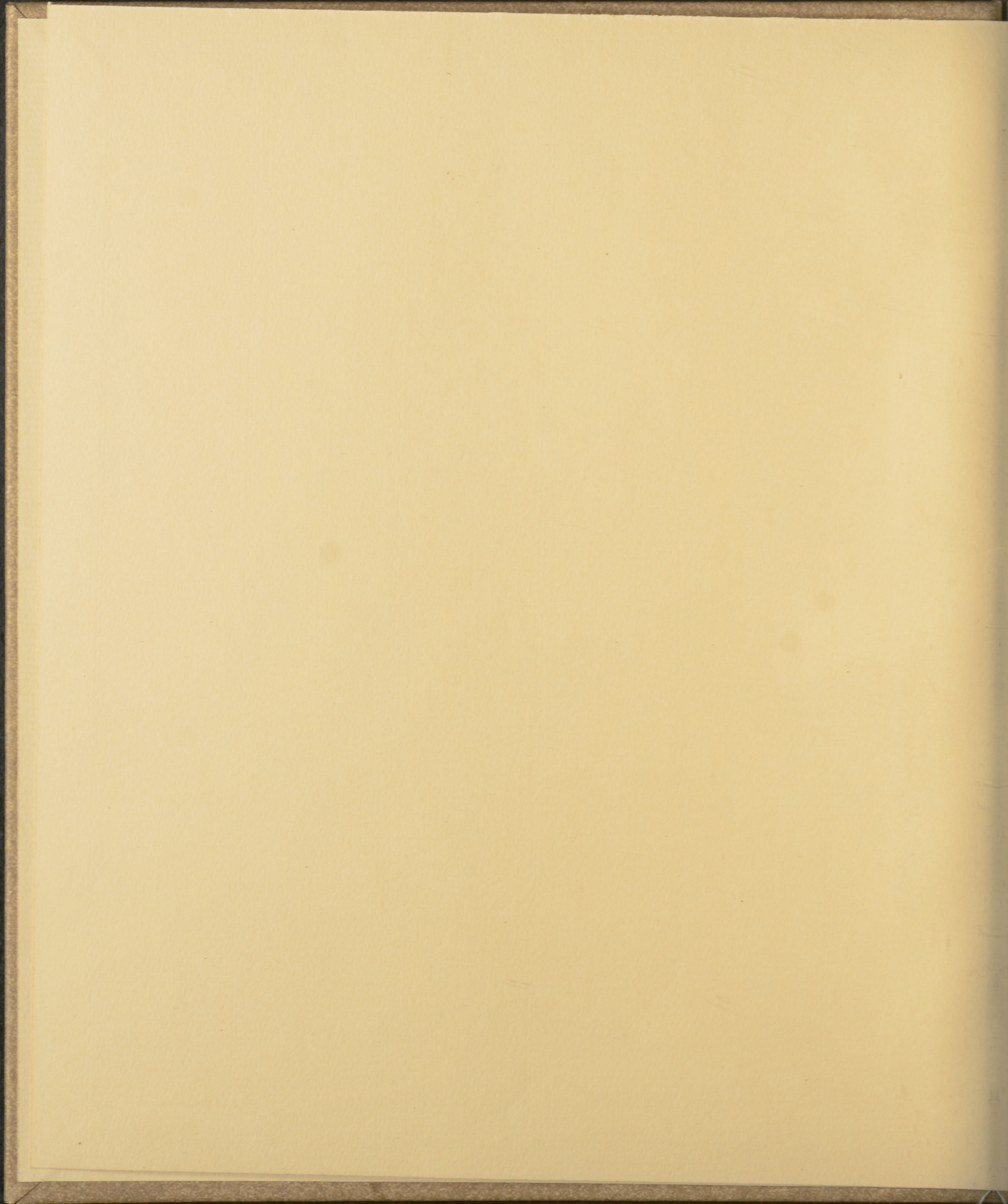

Fc- 1419. 1-12

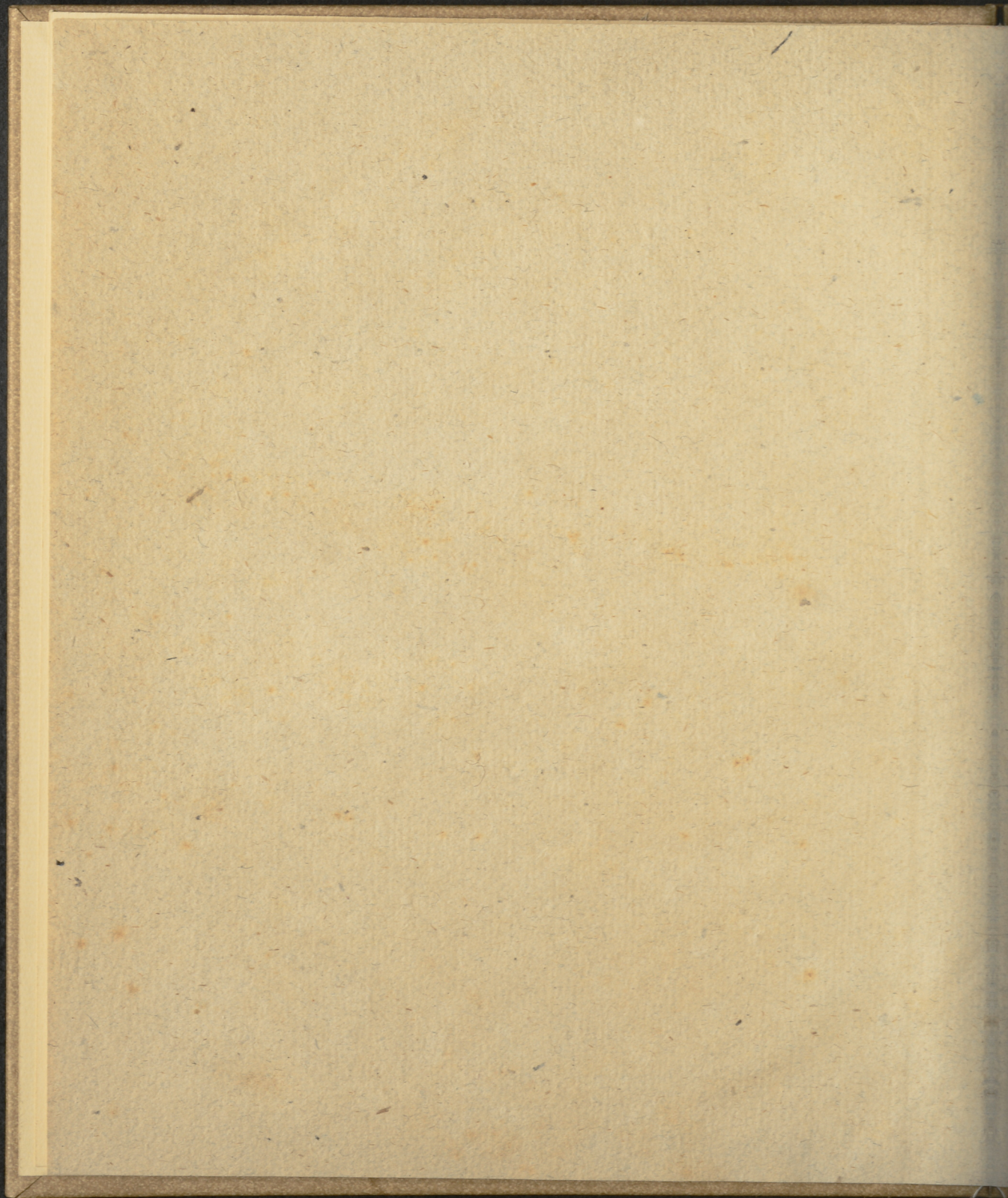

FRIDERICI GVILIELMI DRESDII

THEOL. DOCT. ET PROF. PVBL. ORD. ALVMN. ELECT. EPHOR.

SVIQVE ORD. H. T. DECANI

P R O L V S I O

D E

VSV PENTATEVCHI SAMARITANI

A KENNICOTTO EMENDATIVS DESCRIPTI

AD IVDICANDAM ET EMENDANDAM PENTATEVCHI

HEBRAICI RECEPTAM LECTIONEM

AD EXEMPLVM GENESEOS XLIX

A D I N D I C E N D A M

O R A T I O N E M S O L E N N E M

I N M E M O R I A M

B E N E F I C I I M A R P E R G E R I A N I

D. XXX. MAII MDCCCXXXIII

I N A V D I T O R I O M A I O R I R E C I T A N D A M

P V B L I C O N O M I N E P R O P O S I T A

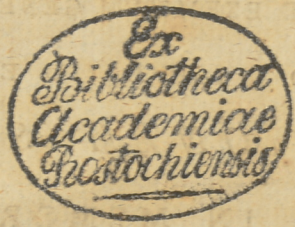
V I T E B E R G A E

L I T T E R I S C A R O L I C H R I S T I A N I D Ü R R I I .

FRIDERICI GWILHELMI DRESDNI
PHOTO GOUT ET FROE FVBL ORD KAMM RECT ERHOE
PHOTO ORD A. DECAVI

VSV PENTATEVCHI SAMARITANI
A KENNIO TO EMENDAVVS DESCRIBIT
AD IVNICANDAM ET AMENBAM REVELAVIT
MIRRAIGI RECTEM LITIONEM

RENEFICII MAR P ERG R IAKI
PHOTO ORD A. DECAVI
IN REPTORIO MATOR REPTANDAM
FVLLIO KONINE PROTOGAL

In tanta lectionis varietate, quam nuper Kennicottus miro conatu, nec minus miro successu, ex codicibus, vbiq̃ue locorum ac gentium excussis, non Hebraicis solum in vn̄uersos libros Hebraicos, veram etiam Samaritanis in Pentateuchum, sine delectu congeffit, et duobus tomis in forma maxima Oxonii annis LXXVI, et LXXX, labentis huius seculi in lucem edidit, nihil potius optandum est, quam vt nunc, tantis paratis opibus, viri eruditi existant, qui verum earum vsum, qui sane multiplex est, et diligentibus sacrarum literarum interpretibus in dies vberior continget, eruant, et ex tanta tamque diffusa variarum lectionum copia eas potissimum seligant, quae siue propter codicum auctoritatem, siue propter priuatam bonam indolem, alicuius ad rem momenti, nec indignae sunt, quae vel comparentur cum recepta textus Hebraici lectione, vel etiam eidem praeferantur. Quae res in reliquis libris Hebraicis maiorem, quam in Pentateucho, difficultatem habet, propterea quod non nisi in Pentateuchum, praefer receptum textum Hebraicum, textu gaudemus alio, vt antiquissimo et incorruptissimo, ita et in reliquis prae ceteris apto, quocum lectio Hebraicorum codicum, quorum nullus multum aetatis habet, tuto et cum fructu conferri possit; Samaritanum puto, qui in plerisque alicuius ponderis lectionibus ipsam LXX Interpretum aetatem superat, nec propter ingens et constans Samaritarum aduersus Iudaeos odium refingi vnquam potuit ad receptam a Iudaeis lectionem, in ipso autem exprimendo contextu sola literarum forma a textu Hebraico discrepat, curaque in multis non multum diuersa ab ea, quam Iudaei textui Hebraico tribuere solent, a suis cultoribus ad nostra vsque tempora seruatus est. Quam ob rem in praecipuis diuinae prouidentiae documentis referri meretur, quod tam insigne sacrae V. T. criticae praesidium Kennicottus non frequentius mo-

do ad vsus plurium et aptius reddiderit, sed adhibitis quoque, quoquot habere potuit, codicibus ostenderit, quomodo a crebris mendis, quibus huc vsque deformatum fuerat ac deprauatum, purgari tuto possit. Mihi saltem, tomum alterum Kennicottiani operis nuper nacto, de eiusque vsu ad iudicandam et emendandam lectionem textus Hebraici receptam cogitanti, superius dicta se tantopere approbarunt, vt nullus dubitarem explorandae tantae rei periculum facere, eamque ob causam praeter loca Pentateuchi alia Geneseos potissimum caput XLIX dicto modo diligenter excutere, sique votis euentus responderet, conatum hunc publica scriptione eruditis examinandum tradere, atque committere. Absoluimus quoque laborem hunc successu tali, vt minime vereamur, a quoquam harum rerum perito improbatum iri nostram industriam, si hac ipsa, quae ab illo tempore se primum nobis ad scribendum offert, occasione de suscepti laboris cum vera indole, tum euentu quoque, et vsu, nonnulla differamus, sepositis interim reliquis, quae ad illustrandum potius et confirmandum, quam ad explicandum institutum, facere videbuntur.

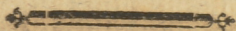
Existimaui autem in persequendo hoc negotio ita versandum esse: primo, vt ex codicibus Hebraicis, a Kennicotto collatis, non omnes, sed eae tantummodo varietates seligerentur, in quibus Samar. codices a lectione recepta discrepant; quia lectio recepta, *quam semper plerique Codd. Heb. confirmant*, cuius alii praeferenda videbatur, si consentiret cum codicibus Samar. omnibus; secundo, vt his cum lectionibus versiones quoque antiquae, cum Hexaplares, tum etiam reliquae ex Polyglottis Angl. ne excepta quidem Samaritana, compararentur; quo tanto facilius ad iudicandum esset, quomodo Veteres Interpretes siue coeant cum istis lectionibus, siue ab iisdem discedant; tertio, vt ex laudatis lectionibus nulla, ne prauissima quidem, praetermitteretur; quia videbatur id facere plurimum ad explorandam ipsam codicum indolem, satisque constat, prauissimas quoque lectiones ab antiquis versionibus non alienas esse,

fe, quaerique, num et has Veteres Interpretes ex suis hauserint, et expresserint, codicibus; quarto, vt commemoratae lectiones, ex auctoritate codicum, et antiquarum versionum iudicandae, in tres classes redigerentur, probabiliorum, dubiarum, prauarum; quinto, vt reliquae etiam lectiones, a recepta Hebraica discrepantes, tam codicum Hebraicorum, quam dictarum Versionum, sub examen vocarentur, vt pateret, num in posterum quoque opus sit, in iudicanda lectione recepta, consentiente cum codicibus Samaritanis omnibus, illarum rationem habere. Quae vt partim melius intelligantur, partim appareat, quem euentum omnis hic conatus habuerit; dicendum nunc deinceps paullo fusius est, et accuratius, primo quidem *de numero et indole codicum Samaritanorum*, quos Kennicottus nuper cum Pentateucho Samaritano, in Polyglottis Waltonianis descripto, contulit; deinde *de consensu vt codicum Hebraicorum, ita et Veterum Interpretum cum illis*; porro *de lectionum oppido prauarum usu*; tum *de receptae lectionis Hebraicae vera indole*; post, *quid lectiones Hebraicorum codicum, et antiquarum Versionum, reliquae ad receptam lectionem suae iudicandae, suae emendandae, portendant*; denique, *quomodo in ceteras quoque partes Pentateuchi, immo in libros Hebraicos omnes, similis, sed breuior, receptae lectionis castigatio rite et cum fructu suscipi possit.*

Codices Hebraicos, ex quibus Kennicottus in Genesin varias congeffit lectiones vel leuissimas prauissimasque, curiosius examinare, iam nihil attinet; quia nos non ex singulis, sed ex omnibus, aut saltim ex pluribus, consensuque eorum cum Samaritanis codicibus, et antiquis Versionibus, receptam lectionem Hebraicam iudicamus. Monendi tamen lectores sunt, nullum quidem horum codicum valde antiquum esse, tribuitur enim antiquissimo eorum ab ipso Kennicotto aetas annorum circiter 800; multos tamen eos esse numero, nimirum 358, et admodum varios, vtpote manuscriptos alios, alios editos, alios, qui libros sacros omnes, alios, qui vnā duntaxat alteramue eorum par-

tem complectuntur, regionum quoque ac gentium, ad quas singuli pertinuerunt, diuersitate valde insignes, lectionibusque a se inuicem tantopere discrepantes, vt ne vnus quidem cum altero constanter consentiat, plures denique ac potiores eorum, quos omnes bibliothecae inclutae non Christianorum modo, verum et Iudaeorum, continuerunt, et in his non paucos, qui codicibus Samaritanis non minus, quam antiquis Versionibus, frequentius, quam sperari poterat, accurate respondent, vt proinde recepta lectio magnae auctoritatis videatur, si cum tot tamque variis insignibusque consentiat codicibus. Patet quoque ex ipsa collatione Kennicottiana, Geneseos caput XLIX inde saltim a tertio comate vsque ad vicessimum octauum ad loca selecta pertinere, ad quae excussi sunt a Kennicotto eiusque sociis et amicis laudati codices omnes. Sed de his codicibus, vt iam dixi, accuratius exponere iam nihil attinet. Maioris ad institutum momenti est, paullo propius intueri *codicum Samaritanorum*, quos Kennicottus descripsit, indolem, cum propter paucitatem, tum inprimis propterea, quod eos existimamus normam veluti esse, ad quam recepta lectio Hebraica examinanda sit. Peruestigauit autem Kennicottus ad Genesin codices Samaritanos in vniuersum *octodecim*, vndecim per totum contextum, reliquos duntaxat in locis selectis. Illi numeris ab eodem 61, 62, 63, 64, 65, 66, 127, 183, 197, 221, 263, hi numeris 299, 333, 334, 364, 503, 504, 670 insigniuntur. Codices 61, 62, 63, 64, et 127, *Vsseriani* sunt, 65 et 66 *Anglicani reliqui*; codices porro 221, 333, 334, 363, et 364, *Parisienses* sunt, 503 et 504 *Romani*, 183 *Leidenfis*, 197 *Mediolanensis*. Reliqui duo, 299 et 670, solas complectuntur lectiones varias, ex codicibus Samaritanis ab aliis congestas. Harum priores Hottingerus olim ex codice 183 Leidenli, et Vsseriano sexto, ad Lud. de Dieu transmissio, sed nunc latente penitus, Bibliis suis Hebraicis Hannouienfibus adscripserat; posteriores autem caedem sunt, quas Ioannes Morinus in Opuſculis Hebraeo-Samari-

Samaritanis olim edidit. Vsseriani omnes in *Palæstina* coempti sunt; codices tres alii 183, 333, et 363. *Damasci*, duo alii 65 et 197, *Sicemi*, comparati sunt ab ipsis Samaritis. Unde reliqui sunt in Europam aduecti, non constat, quamuis hoc certum sit, omnes olim ad orientem pertinuisse. Codex vnus, 66, in *forma plagarum vicesima quarta*, duo, 65 et 197 in *duodecima*, sex 62, 63, 64, 127, 221, et 334 in *quarta*, quinque, 61, 183, 333, 503, 504, et procul dubio quoque 363, in *forma maxima* descripti sunt. *Sæculi decimi* perhibentur esse duo, 197 et 334; *sæculi undecimi* vnus 363; *duodecimi* vnus 66; *decimi tertii* quatuor, 61, 62, 65, 504; *decimi quarti* quinque, 63, 127, 221, 364, 503; *decimi quinti* vnus 64; *decimi sexti* iterum vnus 333. Omnes sunt ad Genes. XLIX. integri, et a prima manu, exceptis duobus, vno quidem 62, cui defunt quinque laudati capituli priora commata, altero autem 197, qui habet eiusdem capituli postrema, inde a commate 25, a manu recentiori. *Mirum est, codices in locis selectis a Kennicotto collatos, raro in variis huius capituli lectionibus laudari.* Excitantur enim 299 et 504, singuli duntaxat semel, codex 503 bis, 334 quinquies; codices autem 333, et 364, ne semel quidem; quod, si in conferendo nihil neglectum fuerit, magnum horum codicum cum textu Samaritano, in Polyglottis Anglicanis expresso, consensum docet. *Mira quoque est reliqua codicum Samaritanorum nunc paucorum, nunc plurium, mutua consensio.* Sic com. 2. legitur in 61, et 64 לישראל, in reliquis אל ישראל; com. 7. legitur in 62, et 503 ועברתם, in reliquis omnibus וחברתם; com. 8. legitur in 61, et 66, יורה pro יודוך, quomodo habent codices reliqui; *ibid.* in nouem Codd. 61, 62, 63, 64, 65, 66, 127, 183, 197, legitur וישתחוו, in reliquis ישתחוו; com. 9. octo Codd. 62, 64, 65, 66, 127, 197, 221, 334, habent גור, reliqui גר; com. 10. octo Codd. 61, 63, 64, 65, 127, 183, 503, 504, et forte 221, legunt ויקחו cum Cheth, reliqui ויקהו cum He; com. 15. legitur in 61, 62, 63, 64, 183, עלמוס, in reliquis למס; com. 17. legitur in 61, 65, 66, עלה pro

pro עלי, quod habent codices reliqui; *com.* 19. legitur in vndecim codd. 61, 62, 63, 64, 65, 66, 127, 197, 221, 334, 363, והוא, in reliquis הוא; *com.* 20. legitur in septem codd. 62, 63, 64, 65, 127, 183, 334, מעודני, in reliquis מעדני; *c.* 21. legitur in sex codd. 61, 62, 64, 66, 127, 197, שופר, in reliquis שופר; *com.* 24. legitur in 65 et 127, זרעוי, in reliquis זרעוי; *ibid.* legitur in octo codd. 62, 63, 64, 65, 66, 127, 183, 197, רעה pro רעה, quomodo habetur in codd. reliquis; *com.* 25. legitur in 62 et 127, ואל pro ואל, quod est in reliquis. *ib.* legitur in 63, 64, 127, 183, ויברכך, in reliquis ויברכך. *Nullus tamen horum codicum cum altero in omnibus consentit. Vnde tuto colligitur, nullum quidem horum codicum ex altero descriptum esse, multos tamen ex communibus fluxisse fontibus nondum cognitis. Immo fontes omnes horum codicum, quantumvis diuersi, ducti tamen sint necesse est ex communi fonte alio, minus puro, et adulterato.* Conueniunt enim omnes in lectionibus partim confulto mutatis, v. c. *com.* 27. בנימיס pro בנימיס; partim manifesto mendosis, quo pertinet hoc vno ex capite *com.* 7. אריר pro אריר; *com.* 10. דגליו pro דגליו; *ib.* יקהת et יקהתו pro יקהת; *com.* 11. אסורי pro אסורי; *ibid.* איתנו pro איתנו; *com.* 14. גרים pro גרים. Patet itaque ex his 1) *codices Samaritanos, a Kennicotto collatos, non lectionibus modo, verum etiam forma, aetate, et ipsis gentibus, ad quas pertinuerunt, tam diuersos esse, ut lectio ea, in qua conueniunt omnes, iure meritoque habeatur pro communi recentiorum Samaritarum omnium; 2) subinde tamen lectionem hanc mendosam, et adulteratam, esse.*

Quaeritur autem, quam aetatem habeat et auctoritatem communis haec recentiorum codicum Samaritanorum lectio? Quae quidem quaestio videtur ad soluendum non difficilis, si laudati codices partim cum versione Samaritana, in Polyglottis Anglicanis expressa, partim cum versione LXX Int. partim denique cum codicibus Hebraicis conferantur. Constat enim ex argumentis, olim a Frider. Imman. Schwarzio, nunc Lipsiensi Theologo Celeber. in Exercitationi-

tationibus historico-criticis in vtrumque Pentateuchum Samaritanum, propositis, commemoratam versionem Samarit. eandem esse, quae nomine τῆ Σαμαρειτικῆς frequenter laudatur in antiquis scholiis Hexaplaribus, ac proinde videri ipsam Origenis aetatem superare. Probavit quoque Celeb. Hassencampius in Commentatione Philologico-Critica de Pentateucho LXX Interpretum graeco, non ex Hebraico, sed Samaritano textu, conuerso, versioni LXX Int. cum codicibus Samaritanis tantam intercedere affinitatem, vt pene certum sit, ex Samaritanis eam potius quam Hebraicis codicibus fluxisse. Consensus autem codicum Samaritanorum cum Hebraicis non facile potest tutius, quam ex fontibus deriuari, qui iam ante LXX Int. aetatem, immo ante ortum illud, de quo supra iam diximus, inter Iudaeos et Samaritas implacabile odium, vtrique genti communes fuerunt. *Lectio* itaque *recentiorum codicum Samaritanorum*, ab interprete Samaritano expressa, non potest non *valde antiqua* esse; *antiquior* tamen est, quam iam exhibuit LXX Int. versio; *antiquissima* autem omnium merito censetur ea, quam seruant codices Hebraici vel paucissimi. De versione Samaritana eiusque cum codicibus Samaritanis consensu ad Genes. XLIX. sequentia obseruauimus. 1) *Lectio huius versionis crebro vitiosa est*, adeo, vt minime quidem semper, saepe tamen emendari possit ex solo contextu et linguae vsu, ne codicibus quidem in subsidium adhibitis. Sic v. c. *com. 1.* legitur רחפי pro ורחפי, quod Samaritanis idem est, quod Chaldaeorum ורחפי; *com. 2.* legitur ושטעי pro ושטעי, vt mox sequitur eodem commate; *com. 3.* legitur זבני, quod quomodo voci אוני respondere possit, equidem non video; *com. 4.* legitur לתותר pro לא הותר; *ibid.* legitur עויצי, procul dubio pro יצועי ex sola literarum transpositione; *ibid.* legitur ריטאה, quod quomodo idem esse possit, quod עלה, ego iterum non capio; *com. 11.* legitur ולריקה pro ולשריקה; *ibid.* legitur רחי pro רחץ, potest enim in codicibus Samaritanis litera צ cum nulla alia facilius confundi, quam cum

B

Iud;

Iud; *com.* 13. legitur אַזְפִּינָאן, forsan pro אַזְפִּינָאן; *com.* 14. legitur חמאר pro חמור, literae enim quiescibiles a librariis Samaritanis frequenter inuicem miscentur; *com.* 17. legitur הי pro יהי; *ibid.* legitur עלבי pro עלי, qua vitiosa lectione ipse Castellus deceptus in Lexico Heptaglotto nouum finxit vocabulum, quod *aspidem* significet; *ibid.* legitur אַחַרְיָהּ pro אַחַרְיָהּ; *com.* 22. legitur עלאי pro עלי; *ibid.* legitur לעיצי pro צעילי transpositis literis, et hoc pro צעירי mutato ל cum ר; *com.* 25. legitur מעיאל pro מאל, hancque lectionem non sanam esse, fatetur Castellus ipse ad radicem עול. 2) *Latina versionis Samaritanae conuersio, Polyglottis Anglicanis inserta, saepe peccat.* Sic v. c. *com.* 7. משבח redditur *gloriatu* pro *laudatus*, est enim Participium non actiuum, sed passiuum coniugationis Pael, vt *com.* 29. vbi מכנש habetur, quo non *congregans*, sed *congregatus*, significatur; *com.* 15. vertitur לאריס פרנס *conuiuus pastor*, pro *in tributum serui*, bene docente Castello ad radices ארס et פרן; *com.* 18. explicantur verba בסור ובסרנה והו ובסר hoc modo: *contemptor contemnet, sed ipse contemnet*, quum tamen sensus sit: *agmen impugnabit eum, sed ipse impugnabit* etc. recte docente eodem Castello ad בסר; *com.* 23. redditur מחסני *magistri*, quod vocabulum tamen Hebraico בעלי plane respondit; *com.* 27. vertitur סעדי per *conuiuium*, pro *vsque*, nam סעד Samaritanis idem est, quod Hebraeorum עד, vid. v. c. *com.* 26. hinc סעדי iisdem idem est, quod Hebraeorum עדי, quod omnes habent Samaritani codices, et ex his LXX. Int. qui ad verbum reddiderunt עדי. 3) *Samaritana versio a)* raro quidem, attamen *interdum, a lectione omnium recentiorum Samaritanorum codicum discedit.* Sic v. c. *com.* 15. habet שמינן pro בעטה, quod seruant Samaritani codices omnes; *com.* 21. reddit פרקן *redemptionem* pro שפר, quod in multis, vel שופר, quod in aliis legitur Samaritanis codicibus, procul dubio, quia interpres vitiose in suo codice legit כפר aut כופר; *com.* 22. sine sensu vertit סלק pro עלי, quod omnes habent Samar. codices, legit enim interpres in suo codice עלה, quae literarum confusio in Codici-

Codicibus Samaritanis valde frequens est, *b)* in reliquis congruit quidem Samarit. versio nunc cum omnibus supra descriptis codicibus tam accurate, ut adulteratam lectionem בנימים non magis, quam ipsa superius castigata sex vitia ad verbum seruet et exprimat, ^{a)} nunc cum nonnullis tantum, idque interdum satis insolenter ^{b)}; constanter autem cum nullo facit. ^{c)} 4) Ex dictis planum est, fluxisse quidem Samaritanam versionem, Polyglottis Anglicanis insertam, ex codice, ab omnibus hodiernis diuerso, consentiente tamen cum iisdem plane insigniter. Quae res tanti ad iudicandam hodiernam lectionem Samaritanam momenti est, vt procul dubio rem eruditus perutilem praestiturus esset, si quis harum literarum peritus praestantissimum hoc antiquitatis monumentum ad vsus plurium literis Hebraicis, sed purius, nisi per omnia, attamen quoad manifesta vitia, et emendatius descriptum, meliusque latine versum, seorsim in lucem ederet. Pergamus nunc ad *LXX Interpretes*, de eorum cum hodiernis codicibus Samaritanis consensu ad Genes. XLIX. eadem cura ac diligentia exposituri. Est autem de ea re paucis sic tenendum. 1) *Laudati Interpretes lectionem, hodiernis codicibus Sam. communem*

B 2

nem

a) Habet enim *com. 7.* משבח *laudatus*, pro אדיר; *com. 10.* סרריך *ordinibus tuis*, pro דגליו; *ib.* יהננדון *adducentur*, pro יקהה; *com. 11.* אסורי *vincti*, pro אסורי; *ib.* עקומה *roboris eius*, pro איחנו; *com. 14.* תוחבים *peregrini*, pro גרים; *com. 27.* בנימים.

b) Sic *com. 6.* prauissimam lectionem vnus codicis חאבה *volet*, pro חבא *veniet*, vertit; *com. 7.* genuinam lectionem ועברה *reddit*, quam seruant duo duntaxat Samar. codices; *com. 17.* trium codicum lectionem עלי *interpretatur*, pro genuina עלי, quam tuentur omnes codices reliqui; *com. 20.* iterum sequitur codices eos, qui recte legunt מעדני, pro quo in septem aliis sine sensu habetur מעדני; *ibid.* pro רעה *pluralem reddit*, quem habent octo codices; *com. 25.* duorum codicum lectionem אל *pro ואל* interpretatur.

c) Vid. *de codice 61.* *com. 1, 8, 28.* *de cod. 62.* *com. 7, 8, 20.* *de cod. 63.* *com. 8, 20, 21.* *de cod. 64.* *com. 7, 8, 11, 13, 20.* *de cod. 65.* *com. 20, 25.* *de cod. 66.* *com. 8, 17.* *de cod. 127.* *com. 5, 8, 20, 29.* *de cod. 183.* *com. 8, 20.* *de cod. 197.* *com. 8.* *de cod. 221.* *com. 13.* *de cod. 295.* *com. 27.* *de cod. 334.* *com. 20.* *de cod. 363.* *com. 13.* *de cod. 503.* *com. 7.* *de cod. Polyglottorum,* *com. 8, 9, 19, 24.*

nem et propriam, hoc uno in capite decies exprimunt, nimirum com. 4. פחז pro Hebraico פחז; com. 5. כלו pro Hebr. כלי; com. 6. יחר pro Hebr. החר; com. 8. יידך pro Hebr. יידך; com. 11. כסותו pro Hebr. סותו; com. 22. בני pro Hebr. בנות; *ibid.* צעורי pro Hebr. צעדה; com. 6. אביך ואמך pro Hebr. אביך; com. 27. עדי pro Hebr. עד; com. 33. עמו pro Hebr. עמיו. 2) *Reddunt quoque lectionem eam, quae solennior est codicibus Samaritanis quam Hebraicis.* Huc pertinet com. 6. ובקהלם quod habent Sam. omnes excepto vno, et duodecim Hebraici, pro בקהלם; com. 10. שלה quod habent Sam. omnes et 26 Hebraici, pro שילה; com. 13. עד quod habent Samar. omnes, excepto vno, et sex Hebraici, pro על; com. 21. שלוחה quod habent Sam. omnes, excepto vno, et duodecim Hebraici, pro שלחה; com. 25. ואל quod habent Sam. omnes, et duo Hebr. pro ואת; com. 26. הורי quod habent Sam. omnes, et octo Hebraici, pro הורי; com. 28. איש אשר quod habent Sam. omnes et duo Hebr. pro איש אשר; com. 31. ושם quod habent Sam. omnes et duo Hebraici, pro שמה absque Vau Praefixo. 3) *Raro lectionem exhibent quorundam codicum Samaritanorum singularem, v. c. אל* com. 25. quod habent duo Sam. codices pro ואל, quod est in reliquis. 4) *Carent autem omnibus codicum Samaritanorum communibus lectionibus manifesto pravis et adulteratis, congruuntque in his cum genuina lectione Hebr.* Reddunt enim com. 7. ארור, non אדיר; com. 10. רגליו, non דגליו; *ibid.* יקהת, non יקהתו aut יקהתו; com. 11. אסרי, non אסורי; *ibid.* אתנו, non איתנו; com. 14. גרם, non גרים; et com. 27. בנימין, non בנימים. 5) *Interdum carent quoque lectione Sam. codicum communi ea, quae non mendosa est, et faciunt cum lectione Hebr. recepta.* Sic reddunt com. 6. כבדי, pro כבודי, quod omnes habent Sam. codices, et 18 Hebraici. et com. 14. חמר, quod tamen in eorum codice חמר scriptum fuit, pro חמור, quod habent omnes Sam. codices, exceptis duobus, et 18 Hebraici. 6) *Rarissime exprimunt lectionem singularem quorundam codicum Hebr. v. c. שמה* com. 31. quod tres tantummodo habent codices Hebr. pro ושמה, quod est in reliquis tam Hebraicis, quam Sama-

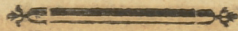

Samaritanis. 7) Ex his facile ad intelligendum est: a) *LXX Interpretum*, in exaranda Pentateuchi versione, eiusmodi usos esse codicibus, qui hodiernam Samaritanam potius, quam Hebraicam lectionem exprimerent; b) Fuisse tamen eorum codices in multis diuersos ab hodiernis Samaritanis omnibus, hisque longe castiores; c) Dicitur quidem non posse, num communis hodiernorum codicum Samarit. lectio, quae, docente Samaritano interprete supra descripto, Origenis saltem aetatem superat, superior quoque fuerit *LXX Interpretum* temporibus; certum tamen esse, eam, propter maiorem et certiorum *LXX Interpretum* auctoritatem, nullius ponderis esse, si manifesto deseratur ab horum *Interp. versione*, consentiente cum codicibus Hebraicis. De reliquis antiquis Pentateuchi interpretibus iam non agam, quamuis indagandae eorum indoli non minorem curam impenderim. Euentus enim docuit, horum interpretum lectiones longe minoris ad institutum momenti esse, quam Samaritani aut *LXX Interpretum*. Syrus enim manifesto in plerisque *LXX* sequitur Interpretes, Onkelos autem παραφραζει. Vulgatus nimis inconstans, Arabs vero nimis recens est; Aquilae denique Symmachi et Theodotionis non nisi pauca supersunt. Missis itaque minoris ponderis obseruationibus, reliqua, quae grauiora sunt, et proposito instituto magis propria, persequamur nunc tanto diligentius. Quaeritur nimirum tertio, num et quomodo codicibus Hebraicis cum lectione codicum Samaritanorum hodierna conueniat. Qua de re quae dicenda habemus, ad capita commode referri possunt sequentia. 1) *Hodierni codices Samar. Geneseos XLIX. a recepta lectione Hebraica*, quam fere vbiuis plerique tuentur codices Hebraici, centum et viginti quinque vicibus discrepant, nunc singuli, nunc bini, nunc plures, nunc plerique, nunc denique omnes. Singuli discrepant quadraginta sex vicibus, bini quinquies, plures quatuordecies, plerique decies, omnes denique quinquagies. 2) *Ex quinquaginta lectionibus*, in quibus omnes codices Samarit. a recepta lectione Hebraica abhorrent, viginti octo tantum sunt, solis codicibus Samaritanis veluti propria^{d)}; reliquae habentur quoque in codicibus

B 3

d) Locor. descript. iam omittimus breuitatis studio, dabimus autem tempore alio.

dicibus Hebraicis, nunc vno, nunc duobus, nunc tribus, nunc pluribus, nulla vero in plerisque. ^{e)} 3) *Ex decem lectionibus*, quae in plerisque codicibus Sam. aliter habent, ac fert recepta lectio Hebr. quinque pertinent ad solos codices Samaritanos ^{f)}; reliquae seruantur quoque ab Hebraicis, nunc sex, nunc pluribus, nulla vero a plerisque. ^{g)} 4) *Ex quatuordecim lectionibus*, in tribus pluribusque Samaritanis codicibus a recepta lectione alienis, *septem sunt*, quas sibi quoque vindicant codices Hebraici, nunc vnus, nunc duo, nunc plures, nullam vero plerique. ^{h)} 5) *Ex quinque lectionibus* binorum codicum Samaritanorum, a recepta lectione deflectentibus, confirmatur duntaxat *vna* a decem codicibus Hebraicis. ⁱ⁾ 6) *Ex quadraginta sex lectionibus* singulorum Samarit. codicum, receptam lectionem deserentibus, occurrunt non nisi sex in codicibus Hebraicis, *tres* in singulis ^{k)}, *duae* in binis ^{l)}, et *vna* in quatuor. ^{m)} 7) *Interdum vnus Samaritanus non a reliquis modo Samaritanis discedit, verum etiam ab Hebraicis omnibus.* ⁿ⁾ 8) *Saepe Samaritani omnes cum omnibus consentiunt Hebraicis.* ^{o)} 9) *Interdum multi Samaritani cum omnibus faciunt Hebraicis.* ^{p)} 10) *Interdum vnus Samaritanus lectionem seruat codicum Hebraicorum omnium.* ^{q)} 11) *Interdum vnus aut duo Samaritani receptam tuentur lectionem Hebraicam,* ^{r)} quae fere semper est, vt iam

- e) Haec loca etiam describemus tempore alio. f) com. 7. ועברהם pro וזכרתם; com. 19. יגורנו pro יגורנו; ib. יגור pro יגור; com. 25. ואל pro ואל; com. 27. ער pro ער. g) com. 6. על pro על; com. 13. על pro על; com. 14. חמר cum Vau med. sicque in 18. com. 21. שלוחה cum Vau med. sicque in 12. com. 19. אליהם cum Iod. med. sicque in 12. Hebr. h) com. 6. חבוא cum Vau med. sicque in vno Hebr. com. 8. וישחחו cum Vau praefixo, sicque in sex Hebr. com. 10. ומחוקק cum Vau med. sicque in 5. ib. יקחה pro יקחה, sicque in vno. com. 11. ולשריקה cum Iod. med. sicque in 2. com. 24. רעי pro רעה, sicque in 2. com. 29. אבותי cum Vau med. sicque in vno. i) com. 13. צירון pro צירון. k) com. 1. אח quod plane deest; com. 17. אחר pro אחר; com. 29. אבותי אל, quae iterum desunt. l) com. 19. יגורנו cum Iod ante Nun. com. 24. ומשם cum Vau praefixo. m) com. 19. יגורנו pro יגורנו. n) Sic com. 20. והוא סק הוא. o) Hoc vno in capite 240. vicibus. p) Sic com. 19. in vndecim Samar. legitur והוא pro quo reliqui habent הוא. q) Sic com. 25. leg. in vno Sam. מעל, in reliquis ממעל. r) Sic com. 19. יגור pro יגור.

iam diximus, codicum plurimorum. 12) Ex his videtur sequi:
a) Collationem codicum, a Kennicotto editam, non Hebraicorum tantum, sed Samaritanorum quoque, cum recepta lectione Hebraica magni esse pretii. Docet enim illa, confirmari lectionem Samaritanam, a recepta Hebraica alienam, in locis huius vnus capituli quadraginta et vno a codicibus Hebraicis, et vice versa lectionem receptam Hebraicam comprobari in locis plerisque, cum a plerisque codicibus Hebraicis, tum quoque a Samaritanis, nunc singulis, nunc pluribus, nunc quoque, idque in lectionibus huius ipsius tam varii capituli bis centum et quadraginta, ab omnibus. b) Lectiones, potissimum raras, codicum Samaritanorum, vel singulorum, merito habendas esse pro valde antiquis, si occurrant quoque in Hebraicis; c) abhorret enim ab omni fide, horum codicum alterutrum ex altero ductum aut interpolatum esse, estque longe probabilius, tam raras lectiones, si vel vitiosae fuerint, ex communi potius fonte, licet per historiam antiquissimo, quam solo casu ortas esse in pluribus tam diuersis codicibus. d) Consensum codicum Samaritanorum omnium cum Hebraicis omnibus ponderis esse maximi; maior enim consensus in praesentia ne cogitari quidem potest. e) Consensum codicum Samaritanorum omnium cum plerisque Hebraicis, aut omnium Hebraicorum cum Samaritanis plerisque, non minoris esse ponderis; nam pauci alterutrius generis codices nihil valent aduersus tantum numerum generis vtriusque, etiamsi varians lectio facilius sit communi, et concinnior. f) Consensum codicum Samaritanorum omnium aut plerorumque cum nonnullis Hebraicis esse quidem alicuius ponderis, maioris tamen esse consensum codicum Hebraicorum omnium aut plerorumque cum Samaritanis nonnullis; caussa

s) Sic v. c. com. 24. deest *אמתי אל* in vno Hebr. et Sam. et com. 29. legitur *משם* pro *מש* in vno Sam. et duobus Hebr. t) Hoc probe tenendum est in dissensu LXX, et aliorum Interpre. a communi codicum lectione frequenter obui.

u) Sic v. c. com. 13. verba *אמתי להורא* in vno Hebr. absunt sensu optimo.

v) Sic v. c. com. 20. in vno Sam. legitur *הוא פרו הוא* sensu perquam commodo.

x) v. c. com. 10 pro *שלה* et com. 25. *ואל* pro *ואת*.

y) v. c. com. 25. pro *מעל* quod est in plerisque Samar. aut *בקהלם* com. 6. pro *ובקהלם*, quod habent Samaritani omnes excepto vno.

